

3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.
4. Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права (по изданию 1907 г.) [Текст] : Учебник / Г. Ф. Шершеневич. – М. : СПАРК, 1995. – 556 с.
5. Победоносцев К. П. Курс гражданского права. Часть вторая: Права семейственные, наследственные и завещательные [Текст] : Учебник / К. П. Победоносцев. – М. : Статут, 2003. – 656 с.
6. Загоровский А.И. Курс семейного права [Текст] / А.И. Загоровский. – Одесса: Тип. «Экономическая», 1902. – 460 с.
7. Свердлов Г. М. Советское семейное право [Текст] : Учебник / Г. М. Свердлов. – М. : Гос. изд-во юрид. лит-ры, 1958. – 299 с.
8. Рясенцев В. А. Семейное право [Текст] : Учебник / В. А. Рясенцев. – М. : Юридическая литература, 1971. – 293 с.
9. Матвеев Г. К. Советское семейное право [Текст] : Учебник / Г. К. Матвеев. – М. : Юридическая литература, 1978. – 240 с.
10. Ворожейкин Е. М. Правовые основы брака и семьи [Текст] / Е. М. Ворожейкин. – М. : Юридическая литература, 1969. – 160 с.
11. Мананкова Р. П. Правовой статус членов семьи по советскому семейному законодательству [Текст] / Р. П. Мананкова. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1991. – 232 с.
12. Червоний Ю.С. Сімейне право України [Текст] : Підручник / Ю. С. Червоний. – К. : Істина, 2004. – 464 с.
13. Лозова Г. О. Законодавче визначення сім'ї та шлюбу [Текст] / Г. О. Лозова // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. – 2006. – № 1 (17). – С. 119-122.
14. Труба В.І. До питання про визначення сімейних правовідносин [Текст] / В. І. Труба // Вісник Одеського національного університету. – 09/2009. – Т. 14 Вип. 9: Правознавство. – С. 87-95.
15. Шевченко Я.М. Проблеми нового Сімейного кодексу України [Текст] / Я.М. Шевченко // Проблеми законності: Республік, міжвідомч. наук. зб. – Харків: НЮАУ ім. Я. Мудрого. – 2003. – Вип. 63. – С. 4-10.
16. Бошко В.И. Очерки советского семейного права / Перераб. и доп. д.ю.н. проф. В.А. Рясенцевым. – Киев: Госполитиздат УССР. – 1952. – 372с.
17. Белякова А.М. Советское семейное право [Текст] : Учебник / А.М. Белякова, Е.М. Ворожейкин. – М. : Юридическая литература. – 1974. – 304 с.

УДК 347.44

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНО-ПОНЯТТЯ «ІНТЕРНЕТ-ПОСЛУГА»

Карпенко О. І.,

аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Анотація: Стаття присвячена визначенню терміно-поняття «Інтернет-послуга» через його порівняльний теоретико-правовий аналіз з поняттями «послуга в мережі Інтернет» та «послуга з надання доступу до мережі Інтернет». Узагальнюються різноманітні тлумачення цих понять як цивілістами, так і законодавцем та пропонується авторське визначення терміно-поняття «Інтернет-послуга».

Ключові слова: послуга, Інтернет-послуга, мережа, об'єкти цивільного права, договір про надання послуг.

Аннотация: Статья посвящена определению термино-понятия «Интернет услуга» через его сравнительный теоретико-правовой анализ с понятиями «услуга в сети Интернет» и «услуга по предоставлению доступа к сети Интернет». Обобщаются разнообразные толкования этих понятий, как цивилистами, так и законодателем и предлагается авторское определение термино-понятия «Интернет услуга».

Ключевые слова: услуга, Интернет услуга, сеть, объекты гражданского права, договор о предоставлении услуг.

Annotation: Article is devoted to the terminology the concept of «Internet service», through its theoretical comparative legal analysis of the concepts of «service in the Interet network» and «service of providing access to the Internet». Variety of interpretations of these concepts are summarized by jurist and legisator, author offers his own definition of Internet service.

Key words: service, Inetrnet service, net, objects of the Civil Law, services agreement.

Актуальність роботи зумовлюється тим, що з кожним роком мережа Інтернет стає більш доступною, збільшується кількість її користувачів, значно зростає і соціокультурне, інформаційне та економічне значення цієї мережі [3, с. 3]. Враховуючи те, що в Україні немає спеціального нормативно-правового акта, який регулював би відносини використання міжнародної мережі Інтернет у діловій практиці фізичних та юридичних осіб у сфері надання Інтернет-послуг, а також у діяльності правозастосовних органів, що розглядають справи з приводу надання цього виду послуг, виникає багато

проблемних питань цивільно-правового характеру, які так і не мають правового розв'язання [7, с. 83-88].

Зазвичай Інтернет розглядається як суто технічний засіб, певна сукупність технічних стандартів і домовленостей, яка дає змогу підтримувати зв'язок між різними комп'ютерними мережами у світі [6, с. 6-7]. С. В. Петровський надає визначення Інтернету, «як міжнародної телекомунікаційної мережі загального користування» [8, с. 36]. О.А. Присяжнюк вважає, що «глобальна комп'ютерна мережа «Internet» - технологічне та суспільне явище постіндустріальної епохи» [9, с. 8-9]. Однак досить високий рівень розробки проблематики технічних характеристик Інтернету не виключає, а

навпаки, актуалізує юридичне осмислення цього феномену [6, с. 6-7].

Проблемні аспекти використання мережі Інтернет були висвітлені такими українськими науковцями як Н. В. Аляб'єва, І. В. Венедіктова, І. В. Жилінкова, О. В. Дзера, С. О. Ємельянчик, О. В. Кохановська, О. А. Присяжнюк, І. В. Спасибо-Фатєєва, Р. Б. Шишка та ін. Схожі проблеми досліджуються російськими вченими, які, варто зазначити, значно випереджають аналогічні дослідження в Україні за часом та охопленням різноманітних аспектів. Досить цікавими є дослідження А. В. Красикової, О. М. Макарової, С. В. Малахова, В. Б. Наумова, С. В. Петровського, О. І. Савел'єва, В. П. Талімончик та ін.

Серед зарубіжних вчених за схожою тематикою працювали такі вчені як С. Брайант, С. Волекр, С. Лассістер, Ж. Б. Нордемманн, Р. Паленскі, А. Пейн, С. Ханда.

Разом з тим вчені цих країн не використовують єдиного терміно-поняття для позначення послуг з використанням мережі Інтернет. Дуже часто зустрічаються такі терміно-поняття як «Інтернет-послуга», «послуга мережі Інтернет», «послуга в мережі Інтернет», «зобов'язання з надання Інтернет-послуг», «договір про надання послуг доступу до мережі Інтернет» та ін. На перший погляд, не має великої різниці між цими терміно-поняттями, але, насправді, навіть один сполучник змінює усе визначення того або іншого терміно-поняття.

Метою статті є аналіз терміно-поняття Інтернет-послуги в просторі цивільно-правових досліджень та цивільно-правовому законодавстві України.

Систематизувавши значний масив різноманітних визначень терміно-поняття «Інтернет-послуги», що присутній в цивільно-правовій літературі, можна дійти висновку, що умовно їх можна поділити на три групи. До першої групи підпадають послуги, які безпосередньо надані Інтернетом та неможливі без застосування мережі Інтернет (наприклад, послуги реєстрації доменних імен, послуга хостингу). До другої групи входять послуги, які надаються та/або здійснюються за допомогою мережі Інтернет. Саме тут Інтернет виступає лише способом укладання чи виконання зобов'язань, але ці зобов'язання можуть існувати самостійно і Інтернет у цьому випадку виступає лише посередником (наприклад, електронна комерція, електронний правочин). І до останньої, третьої, групи входять послуги з надання доступу до мережі Інтернет (наприклад, Інтернет-провайдинг).

Розглянемо тепер більш детально кожен з цих груп.

До першої групи увійшли послуги, які безпосередньо надані Інтернетом та неможливі без застосування мережі Інтернет. С. В. Петровський визначає Інтернет-послуги, як «послуги, змістом яких є виконання певних дій або діяльності з передачі даних за допомогою міжнародної телекомунікаційної мережі загального користування Інтернет» [8]. У свою чергу, Н. В. Аляб'єва надає таке визначення договору про надання послуг у мережі Інтернет – «за цим договором виконавець зобов'язується за завданням замовника надати послугу, яка споживається у процесі вчинення певної дії або реалізації певної діяльності, що не має

упредметненого результату, а користувач зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, яка має корисний ефект для споживача» [1, с. 7]. Як бачимо, в першому випадку акцентується увага на приналежність Інтернету до послуги, а в другому – ні. Але далі у своїй роботі Н. В. Аляб'єва подає авторське визначення окремим видам договору про надання послуг у мережі Інтернет (договір послуг електронної пошти, договір про надання послуг хостингу). «За договором послуг електронної пошти виконавець (Інтернет-провайдер) зобов'язується присвоєти замовнику (абоненту) IP-адресу і приймати спрямовані на цю адресу дані через мережу Інтернет, а також зберігати й відправляти такі дані за дорученням замовника послуги на зазначені ним адреси, а замовник зобов'язується оплатити надані послуги й використовувати їх відповідно до договору, закону та інших правових актів» [1, с. 11]. За договором про надання послуг хостингу виконавець зобов'язується розмістити на інформаційно-технічних ресурсах web-сторінки та інші дані, надані замовником у цифровому вигляді, а замовник зобов'язується прийняти послуги, надані виконавцем, і оплатити їх у порядку і на умовах, визначених цим договором» [1, с. 11]. В. В. Бонтлаб надає таке визначення договору про реєстрацію (делегування доменних імен): «він являє собою правочин, згідно якого одна сторона (реєстратор) за певну плату бере на себе обов'язки за письмовою (електронною) заявкою іншої сторони (реєстранта) надати послуги з реєстрації та технічного супроводу доменного імені, а реєстратор зобов'язується надати необхідні для делегування матеріали, оплатити роботу реєстранта та виконувати інші вимоги, встановлені адміністратором українського національного домена» [4, с. 7]. Д. В. Бойко визначає доменне ім'я, як засіб індивідуалізації інформаційного ресурсу в мережі Інтернет, які являють собою розділену крапками на окремі частини-домени буквену стрічку, яка складається з певної кількості символів, латинського алфавіту (за загальним правилом), а також цифр та дефісу [3, с. 5]. Завдяки цим визначенням, робимо висновок про необхідну і безпосередню приналежність мережі Інтернет цим договорам.

До другої групи входять послуги, які надаються та/або здійснюються за допомогою мережі Інтернет, так звані, «послуги в мережі Інтернет». Розглянемо цю групу на прикладі електронного правочину та електронної торгівлі. За визначенням Н. С. Блажівської «електронний правочин - правочин, вчинений та/або виконаний за допомогою електронних засобів комунікації» [2, с. 5]. Відповідно до проекту Закону України «Про електронну торгівлю» від 17.02.2003 №3114, електронна торгівля – укладання шляхом обміну електронними документами будь-яких цивільно-правових угод, а також придбання і здійснення з використанням електронних засобів інших прав і обов'язків у сфері підприємницької діяльності [10]. Як бачимо, в цих випадках безпосередня участь самої мережі Інтернет не є за необхідної.

У зарубіжній літературі зазвичай для позначення електронної торгівлі застосовується таке терміно-поняття як електронна комерція (e-commerce). Одна з

найбільш лаконічних дефініцій електронної комерції міститься у Спільній заяві з питань електронної комерції комісії Рад з торгівлі та промисловості США і Японії, згідно з якою електронна комерція визначається просто як підприємницька діяльність, здійснювана через електронні засоби комунікації. Основним актом в США, що встановлює основи здійснення угод в електронних інформаційних мережах, є Уніфікований Закон «Про електронні угоди» 1999 року. Він призначений для прийняття його законодавствами штатів. У ньому докладно регламентуються умови правового визнання електронних документів та порядок вчинення правочинів із застосуванням електронних засобів комунікації. Він містить норми, що встановлюють правовий режим електронного документа, підпису, використаного для його підписання, а також угоди, укладення якої було здійснено з використанням електронних засобів (ст. 7) [12].

Загальні положення про порядок здійснення угод в електронних інформаційних мережах в Європейському Союзі закріплені в Директиві «Про електронну комерцію» 2000 р. Вона містить загальні положення, що стосуються правового регулювання відносин, пов'язаних із вчиненням угод в електронних інформаційних мережах [5].

До останньої, третьої, групи входять послуги з надання доступу до мережі Інтернет. Своєю часу цим питанням займалися С. Ємельянчик та О. Капля. За визначенням С. Ємельянчика «послуга доступу в Інтернет є дією (діяльністю) оператора, провайдера телекомунікацій, спрямованою на задоволення потреб споживачів щодо забезпечення можливості з'єднання кінцевого обладнання споживача з мережею Інтернет з метою отримання інформації» [6, с. 3-4]. Також, С. Ємельянчик наводить аргументи стосовно того, що «послугі доступу в Інтернет, тією чи іншою мірою, притаманна низка ознак, серед яких є ознаки, що властиві послугі взагалі, а також специфічні риси, характерні саме для телекомунікаційної послуги».

Послуга доступу в Інтернет має індивідуальні риси, які властиві лише їй: 1) корисний ефект (результат) послуги з доступу в Інтернет полягає в задоволенні потреб конкретного суб'єкта щодо забезпечення можливості використовувати властивості Всесвітньої мережі; 2) послуга доступу в Інтернет нематеріальна, тому є невіддільною від діяльності щодо її надання; 3) надається та споживається одночасно; 4) послуга доступу в Інтернет надається за допомогою певних телекомунікаційних (технічних) засобів, тобто необхідною умовою її надання є наявність у споживача послуг (абонента) кінцевого обладнання; 5) обов'язковою є наявність телекомунікаційної мережі; 6) для надання послуги доступу в Інтернет, на відміну від інших послуг, не має значення особа виконавця, його здібності, вміння, навички, професіоналізм та ін; 7) потреба замовника послуги доступу в Інтернет полягає в передачі та отриманні повідомлень незмінного змісту та зі збереженням їх у таємниці; 8) послуга доступу в Інтернет у більшості випадків надається впродовж певного періоду. Однак вона може надаватись і одноразово, наприклад, при замовленні на колективному пункті загального

користування; 9) послуга доступу в Інтернет дає можливість доступу до інших телекомунікаційних послуг, вона є первинною; 10) хоча забезпечення доступу в Інтернет є лише одним із видів телекомунікаційних послуг, проте цей вид послуг є найбільш поширеним» [6, с. 8-9].

О. Капля пропонує таке визначення зобов'язання з надання Інтернет-послуг: «воно є договірним типом зобов'язання, об'єкт якого – дії виконавців (наприклад провайдерів) з надання послуг мережі Інтернет споживачам (абонентам) для задоволення їх інформаційних потреб» [7, с. 88]. На думку О.І. Савел'єва необхідно розмежувати договори, укладені і виконувані в межах мережі Інтернет (on-line) і договори, укладені з використанням мережі Інтернет, виконувані повністю або частково традиційними способами (off-line) [11, с. 12-13].

Стосовно характеристики самого договору, що укладається під час надання Інтернет-послуг, вважаємо за необхідне наголосити, що цей тип зобов'язання не регламентують окремо норми ЦК України чи інших законодавчих актів, а тому слід виходити із загальних положень договору надання послуг (гл. 63 ЦК України) та інших законодавчих актів, що регламентують відносини між виконавцями та замовниками у сфері Інтернет-відносин (Закон України «Про телекомунікації», Закон України «Про захист прав споживачів», тощо) [7, с. 88].

Можна зробити висновок, що для уникнення розбіжностей у розумінні та тлумаченні понять «Інтернет-послуга», «послуга в мережі Інтернет» та «послуга з надання доступу до мережі Інтернет» варто зупинитись на такому визначенні термінопоняття «Інтернет-послуга», яке буде прийнятним не тільки науковцям у галузі права, але й зрозумілим повсякденним користувачам мережі Інтернет: Інтернет-послуга – це послуга, яка надається безпосередньо самою міжнародною телекомунікаційною мережею загального користування Інтернет.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аляб'єва Н.В. Договір про надання послуг у мережі Інтернет: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Наталія Вікторівна Аляб'єва. – Х., 2010. – 197 с.
2. Блажівська Н.Є. Електронний правочин у цивільному праві України: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / Наталія Євгенівна Блажівська. – К., 2013. – 22с.
3. Бойко Д. В. Правова природа доменних імен Інтернет: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03 / Дмитро Віталійович Бойко. – Х., 2005. – 22 с.
4. Бонтлаб В. В. Цивільно-правове регулювання доменних імен: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03 / Василь Васильович Бонтлаб. – К., 2006. – 14 с.
5. Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради «Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку» («Директива про електронну комерцію») від 08.06.2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_224
6. Ємельянчик С.О. Договірне регулювання надання послуг доступу в Інтернет: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / Сергій Олександрович Ємельянчик. – Х., 2013. – 22с.
7. Капля О. Юридична природа зобов'язань

із надання Інтернет-послуг / О. Капля // Вісник Академії управління МВС. – К., 2010. – №2 (14). – С. 83-88.

8. Петровский С. В. Правовое регулирование оказания Интернет-услуг: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Станислав Витальевич Петровский. – М., 2002. – 189 с.

9. Присяжнюк О.А. Основи концепції правового регулювання Інтернет-відносин в Україні (загальнотеоретичні аспекти): автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 / Олександр Анатолійович Присяжнюк. – Х., 2007. – 22 с.

10. Про електронну торгівлю: проект Закону від 17.02.2003 № 3114 / [Електронний ресурс]. – Режим

доступу:

http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=14256.

11. Савельев А.И. Гражданско-правовое регулирование договоров между клиентом и Интернет-провайдером в сети Интернет: автореф. на соискание ученой степени канд. юр. наук: 12.00.03 / Александр Иванович Савельев. – М., 2008. – 25 с.

12. Uniform Electronic Transactions Act 1999 у. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yozons.com/linkedDocs/UETA.pdf>. – Назва з екрану.

УДК 347.9

ДОКАЗУВАННЯ ТА ДОКАЗИ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ ГРОШОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Литвиненко В. Д.,

аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Анотація: Стаття присвячена дослідженню особливостей доказування та доказів у справах про порушення грошових зобов'язань. Автор дійшов висновку, що предмет доказування у вказаних справах залежить від підстав виникнення грошових зобов'язань (договір або делікт) і норм матеріального права, які регулюють спірні правовідносини. Обмежень у використанні засобів доказування у справах, що розглядаються, не виявлено, однак перевага надається письмовим доказам.

Ключові слова: цивільне судочинство, докази, предмет доказування, грошові зобов'язання.

Аннотация: Статья посвящена исследованию особенностей доказывания и доказательств по делам о нарушении денежных обязательств. Автором сделан вывод о том, что предмет доказывания в указанных делах зависит от оснований возникновения денежных обязательств (договор или деликт) и норм материального права, которые регулируют спорные правоотношения. Ограничений в использовании средств доказывания по рассматриваемым делам не выявлено, однако преимущество предоставляется письменным доказательствам.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство, доказательства, предмет доказывания, денежные обязательства.

Annotation: the article is devoted research of features of proving and evidence in matters about neglect of money duties. An author comes to the conclusion, that the article of proving in the indicated businesses depends on the grounds of origin of bills (agreement or delikt) of debt and norms of civil law, which regulate legal relationships. Limitations in the use of facilities of proving it is not exposed on cases in point, however much advantage gets writing evidence.

Key words: civil procedure law, evidence, fact in issue, money liabilities.

Суди, як органи державної влади, зобов'язані своєчасно та дієво захищати права та свободи фізичних та юридичних осіб шляхом розгляду цивільних справ. Разом з тим у цій діяльності є недоліки та упущення. Не завжди виконуються судами вимоги закону про всебічне, повне й об'єктивне дослідження обставин справи. Однією з причин такої ситуації є неякісна підготовка справи до судового розгляду, як з боку суду так і з боку осіб, які приймають участь у справі, що проявляється у неповному з'ясуванні усіх фактів предмета доказування та застосуванні необхідних засобів доказування. Розв'язання вказаної проблеми особливо актуально при розгляді й вирішенні окремих категорій цивільних справ, у тому числі й справ про порушення грошових зобов'язань.

Питанню судового захисту грошових зобов'язань приділено увагу у працях С.В. Васильєва, В.М. Жуйкова, Д.Д. Луспенника,

В.П. Палюка, О.П. Подцерковного, М.К. Треушнікова, В.Д. Чупруна, В.М. Шерстюка.

Метою написання статті є дослідження особливостей доказування та доказів під час розгляду справ про порушення грошових зобов'язань.

Грошові зобов'язання є різновидом зобов'язань у приватному праві й тому мають свій характер та відмінності, що виділяють їх із системи інших зобов'язань у приватному праві.

Однією з визначальних ознак грошового зобов'язання є обов'язок сплатити гроші. В зобов'язанні гроші використовуються як засіб погашення грошового боргу, відновлення еквівалентності обміну, компенсація продавцю вартості переданого ним товару або компенсація понесених майнових втрат. Виходячи з цього, в судовій практиці як один із основних критеріїв, що дає змогу виокремити категорію грошового зобов'язання, визначається наявність у такому зобов'язанні мети погашення грошового боргу [1, с. 15]. Якщо гроші набувають у зобов'язанні